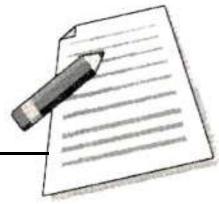

Notes

ଜରେ ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (Director) । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଗଣଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଓ ବିଭାଗୀୟ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାନ୍ତି ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

(କ) ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବୈଷୟିକ ପରାମର୍ଶ ଯୋଗାଇ ଦେବା,

(ଖ) ବିଭାଗୀୟ ବାର୍ଷିକ ଆୟବ୍ୟୟର ଅଟକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା,

(ଗ) ବିଭାଗୀୟ ନୀତିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ବିଭାଗୀୟ ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିବା

(ଘ) ରାଜ୍ୟ ଲୋକ ସେବା ଆୟୋଗକୁ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତି ଓ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ।

(ଙ) ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ସେବା ଯୋଗାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ।

ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ବିଭାଗୀୟ ନୀତି ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସଫଳତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଓ ସେଥିରେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାରଦର୍ଶିତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସମୁଚିତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା । ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସରକାରୀ ନୀତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସଫଳତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବା ହେଉଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ । ଏଥି ସହିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯୋଜନା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳ ରୂପାୟନର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅପସାରଣ କରିବା ଦିଗରେ ଯଥୋଚିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଜାରିରଖିବା ଓ ସଚିବାଳୟ ସ୍ଥିତ ସଂପୃକ୍ତ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରଶାସନକୁ ଏସବୁ କଥା ଅବଗତ କରିବା ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ।

୩୪. ୭ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ (District Adminiatration)

ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ 'ଜିଲ୍ଲା' ହେଉଛି ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକକ (Unit)। ଆଜିର ଦିନରେ ପ୍ରଶାସନର ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି ଓ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ ଯୋଜନା ଉପରେ ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସାମଗ୍ରିକ ବିକାଶ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି। ଏହି ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଅଧିକ ସଫଳକାମ କରିବା ଦିଗରେ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନର ଅବଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ।

ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ କହିଲେ, ଆମେ କ'ଣ ବୁଝିଥାଉ ? ଜିଲ୍ଲା କହିଲେ, ପ୍ରଥମେ ଏକ ସୀମିତ ଭୌଗୋଳିକ ଅ*ଳକୁ ବୁଝାଏ। ସେହି ଭୌଗୋଳିକ ଅ*ଳରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ, ସଂକ୍ଷେପରେ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ କୁହାଯାଏ। ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ଏସ୍.ଏସ୍. ଖେରା (S. S. Khera) ଙ୍କ ମତରେ "ସରକାରଙ୍କର ସାମଗ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ବିଶେଷ ହେଲା ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ (District Administration is the total functioning of the Government)। ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ହେଉଛି ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୂଳଖୁଣ୍ଟି (hub)।

ଦିନକୁ ଦିନ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର କାର୍ଯ୍ୟପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଫଳରେ ଏହାର ପ୍ରଶାସନିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଅଛି।

Notes

ପାଠ ସମ୍ପର୍କୀତ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩୪.୭

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

ପ୍ର. ୧। ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଉକ୍ତିଟି ଠିକ୍ / ଭୁଲ୍ ?

(କ) କେବଳ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପ୍ରଶାସନର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥାଏ । (ଠିକ୍ /ଭୁଲ୍)

(ଖ) ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ ଓ କର୍ଣ୍ଣ ସଦୃଶ ।(ଠିକ୍ / ଭୁଲ୍)

ପ୍ର. ୨। ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଉକ୍ତିଟି ଠିକ୍ / ଭୁଲ୍ ?

(କ) ଜିଲ୍ଲା ହେଉଛି ଭାରତରେ ପ୍ରଶାସନର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଏକକ । (ଠିକ୍ / ଭୁଲ୍)

(ଖ) ଜିଲ୍ଲା ହେଉଛି ଏକ ବିଶାଳ ଭୌଗୋଳିକ ଭୂ-ଖଣ୍ଡ, ଯାହାର ରହିଛି ଐତିହାସିକ, ଭୌଗୋଳିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ସ୍ତରରେ ଐକ୍ୟ । (ଠିକ୍ / ଭୁଲ୍)

ପ୍ର. ୩। ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ହେଉଛି ________ର ସାମଗ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପରିଚୟ ।

୩୪.୮ ଜିଲ୍ଲାପାଳ (The District Collector)

ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ । କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମଧ୍ୟ 'ଉପ-ଆୟୁକ୍ତ' (Deputy Commissoner) ନାମରେ ପରିଚିତ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଲେ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ମୁଖ୍ୟ । ଜିଲ୍ଲାରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପଦବୀର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନ ସମୟରେ, ୧୭୭୨ ମସିହାରେ । ସେତେବେଳେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଥିଲା ଅଖଣ୍ଡ କ୍ଷମତା । ତାଙ୍କୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର 'ମା-ବାପ'ର ଆଖ୍ୟା ମିଳିଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନାଧୀନ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା — ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ, ଶାନ୍ତି-ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା, ପୋଲିସ୍ ଓ ଜେଲ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁ-ପରିଚାଳନା, ଫୌଜଦାରୀ ନ୍ୟାୟ ବିତରଣ ତଥା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବେଦନ ଶୁଣାଣି (Hearing of Appeals) କ୍ଷମତା ।

୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ଓ ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତର ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଲା । ଫଳରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ବହୁମୁଖୀ (Multidimensional) ହୋଇଗଲା । ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (I.A.S.) ର ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳେ । ଅନ୍ୟୁନ ୧୦ ବର୍ଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିବା ଆଇ.ଏ.ଏସ୍.ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପଦ ମିଳେ । ଓଡ଼ିଶାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ୩୦ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟୁନ ୨୦ ଜଣ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବାରୁ ନିଆଯାଇଥିବା ବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୧୦ ଜଣ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (O.A.S.) ର ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ ।

ପଂଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଚଳନ ଯୋଗୁଁ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଦାୟିତ୍ୱ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ, ସମସ୍ତ ସରକାରୀ ନୀତିକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସକରୁଥିବା ଜନସାଧାରଣ (ଆମ ଆଦ୍‌ମୀ)ଙ୍କ ନିକଟରେ ସିଧାସଳଖ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ପ୍ରଶାସନିକସ୍ତରୀୟ ଭୌଗୋଳିକ ଅଞ୍ଚଳ, ଯଥା, ଜିଲ୍ଲାରେ ଭାଗ କରାଯାଇଅଛି । ବାସ୍ତବରେ ସମସ୍ତ ସରକାରୀ ନୀତିକୁ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ ଏହା ସହଜସାଧ୍ୟ ।

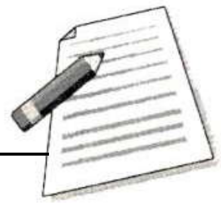

Notes

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ପହଞ୍ଚାଇବା ଓ ତା'ର ସଫଳତାର ସ୍ୱାଦ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଚଖାଇବା କେବଳ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ମାଧ୍ୟମରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଏ । ଜିଲ୍ଲାଟି ହେଲା କେତେକ ଗ୍ରାମର ସମଷ୍ଟି । ତେଣୁ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଉପଖଣ୍ଡସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନ, ତହସିଲସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ବ୍ଲକ୍ (ମଣ୍ଡଳ) ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନ ମାଧ୍ୟମରେ ସମସ୍ତ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପହଞ୍ଚାଇ ହେବ । ଏହା ହିଁ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ।

ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଅନ୍ୟ ଏକ ଭୂମିକା ହେଲା — ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ନିରାପତ୍ତା ଯୋଗାଇଦେବା ସହିତ ଜିଲ୍ଲାରେ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବା ଏବଂ ଆମ୍ ଆଦ୍‌ମୀର ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି । ପୋଲିସ୍ ସେବା ପ୍ରଦାନ ତଥା ଦେୱାନୀ ଏବଂ ଫୌଜଦାରୀ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ସମୁଚିତ ନ୍ୟାୟ ବିତରଣ । ସେଥିପାଇଁ ଗଠିତ ହୋଇଛି ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଦେଓ୍ୱାନୀ ଓ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲା ଦୌରାଜଜ୍ (District Sessions Judge) ।

ତୃତୀୟରେ ରହିଲା — ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଶାସନ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ, ଜଳକର ତଥା କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଆୟକର ଆଦାୟ, ଅବକାରୀ ଟିକସ ଆଦାୟ ଇତ୍ୟାଦି । ପୁଣି ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ କହିଲେ ବୁଝାଏ ଜମିଜମା ରେକର୍ଡ଼ ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ହିତ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ (Land Acquisition) ଏବଂ ଜମିଜମା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଭୂ-ସଂସ୍କାର (Land Reform) ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ହେଲା — ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବିକାଶମୂଳକ ଯୋଜନା ସମ୍ପର୍କିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ, ବ୍ଲକ୍ ଓ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇବାରେ ଓ ସଫଳତା ପାଇବାରେ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଭୂମିକା ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ଅଟା, ଚାଉଳ, ଚିନି, ଗହମ, କିରୋସିନ ତେଲ ଆଦି ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟରେ ଗ୍ରାମା*ଳରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇବା ତଥା ବି.ପି.ଏଲ୍. ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା କରିବା ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଏକ ମୌଳିକ ଦାୟିତ୍ୱ । ସର୍ବୋପରି, ପ୍ରାକୃତିକ ତଥା ଦୈବୀ-ଦୁର୍ବିପାକ ସମୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ରିଲିଫ୍ ସାହାଯ୍ୟ ପହ*ାଇବା ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଅନ୍ୟଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

କେତେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସେବା (I.A.S.) କୁ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇଥିବା ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ଜଣେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଅନ୍ୟୁନ ତିନିବର୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥା'ନ୍ତି । ଜିଲ୍ଲାପାଳକଙ୍କୁ ନିଜ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ତଥା ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ବୃନ୍ଦ ।

ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ୫୦ ଧାରା ଅନୁସାରେ ନ୍ୟାୟପାଳିକାକୁ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକାଠାରୁ ପୃଥକ କରାଯାଇଥିବାରୁ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ନ୍ୟାୟିକ କ୍ଷମତା ଜିଲ୍ଲା ଦୌରାଜଜ୍‌ଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ନ୍ୟାୟିକ (Magisterial) କ୍ଷମତା ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଶାନ୍ତି, ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଜଣେ 'ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍'ର କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ 'ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍' କୁହାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ସୂଚିତ କରାଯାଇଅଛି ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ତଥା ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ଓ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସଫଳକାମ କରିବାପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି । ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା କାରଣରୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାର ସୂଚନା ମିଳିଛି । ତେବେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ବାଦ୍‌ଦେଇ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ସଫଳତା ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ତେବେ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କ

ଉପରେ ରାଜନୈତିକ ଚାପ ପଡୁଥିବାରୁ, ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଓ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ପାରଦର୍ଶିତା ଧିରେ ଧିରେ ହ୍ରାସ ପାଉଅଛି । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଆତଙ୍କବାଦୀର ହିଂସାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଦିନକୁ ଦିନ ସଙ୍କଟମୟ ହୋଇ ଯାଉଅଛି । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ସହାୟକ ହେଲେ ଜିଲ୍ଲାର ଆରକ୍ଷୀ ଅଧିକ୍ଷକ (Superintendent of Police) ଓ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ୍ ବଳ (Armed Police Force) । ଉଭୟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଜିଲ୍ଲା ପୋଲିସ୍ ଆରକ୍ଷୀ ଅଧିକ୍ଷକଙ୍କ ମିଳିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରାଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଜରୁରୀ ଅଟେ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଦ୍‌ଭାବ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା ଓ ପାରସ୍ପରିକ ସହଯୋଗ ଓ ବୁଝମଣା ଏବଂ ସଦିଚ୍ଛା ।

ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ସଫଳତା ନିର୍ଭର କରେ ନିଜର ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ସାଧୁତା, ସଚ୍ଚୋଟ ପଣିଆ ତଥା କର୍ମ-କୁଶଳତା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ (Style of functioning) ଉପରେ । ବିବାଦୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜିଲେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି, ଗୋଇନ୍ଦା ବିଭାଗର ସହାୟତା, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅକୁଣ୍ଠ ସହଯୋଗ ଓ ରାଜନେତାମାନଙ୍କର ସହଭାଗିତା ଯୋଗୁଁ, ସେ ସବୁର ଆଶୁ ସମାଧାନ ହୋଇଥାଏ ।

୩୪.୮.୧ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଭୂମିକା ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ

ରାଜସ୍ୱ ସମ୍ପର୍କିତ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ :

ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଶାସନର ମୁଖ୍ୟ । ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ କରିବା ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ । ତତ୍‌ସମ୍ପର୍କିତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା — (୧) ଭୂ-ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ, (୨) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଦେୟ ଆଦାୟ (୩) ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି ଜନିତ କାଗଜପତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି, (୪) ଶିଳ୍ପ ଓ କଳକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବା ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ, (୫) ଭୂ-ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା, (୬) ଚାଷୀ (କୃଷକ) ମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା, (୭) ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇବା, (୮) ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯୋଗୁଁ ଶସ୍ୟହାନୀ ଘଟିଲେ ଚାଷୀଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା, (୯) କୋଷାଗାର ଓ ଉପକୋଷାଗାର (Treasury and Sub-Treasury) ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିବା (୧୦) ଷ୍ଟାମ୍ପ୍ ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା, (୧୧) ପୂନର୍ବସତି ଗ୍ରା[(Rehabilitation grant) ପ୍ରଦାନ କରିବା, (୧୨) ସରକାରୀ ମାହାଲ (Government Estate) ପରିଚାଳନା କରିବା, (୧୩) ତହସିଲଦାର ଓ ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରିବା, (୧୪) ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ସମ୍ପର୍କିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା, (୧୫) କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଋଣ ବ[ନ କରିବା (୧୬) ସରକାରୀ ଜମି, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଜଳାଶ୍ରୟର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ।

୩୪.୮.୨ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ (Maintenance of Law & Order) :

ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ହିସାବରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ହେଲା ଜିଲ୍ଲାରେ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା । ଏଥି ସହିତ ସମ୍ପର୍କିତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :-

୧। ଅଧସ୍ତନ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିବା ।

୨। ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଶାନ୍ତି ବ୍ୟାହତ ହେବାର ଆଶଂକା ଥିଲେ, ସଂପୃକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନର ୧୪୪ ଧାରା ଜାରି କରିବା ।

୩। ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା କାରାଗାର (Jails) ଗୁଡ଼ିକ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ।

୪। କଏଦୀମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରିବା ।

୫। କଏଦୀମାନଙ୍କୁ ପାରୋଲ (Parole) ମଞ୍ଜୁର କରିବା।

୬। ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅପରାଧ ସଂପର୍କିତ ରିପୋର୍ଟ ପଠାଇବା।

୭। ବନ୍ଧୁକ ଲାଇସେନ୍‌ସ, ହୋଟେଲ୍ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍‌ସ ଓ ବିସ୍ଫୋରକ ଦ୍ରବ୍ୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଲାଇସେନ୍‌ସ ମଞ୍ଜୁର କରିବା ଓ ବାତିଲ୍ କରିବା।

୮। ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ପୋଲିସ୍‌ଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ଜାରି କରିବା।

୯। ମନୋରଞ୍ଜନ କର ବା ଉପଭୋଗ ଟିକସ (Entertainment Tax) ଆଇନ ଓ ପ୍ରେସ୍ ଆଇନ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା।

୧୦। କଳକାରଖାନା ଆଇନ (Factories Act) ଅନୁସାରେ ଦୋଷୀକୁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବା।

୧୧। ଜଙ୍ଗଲର ବିକାଶ ଲାଗି ଯୋଜନା ଅନୁମୋଦନ କରିବା।

୧୨। ଗ୍ରାମାଂଚଳ ତଥା ସହରାଞ୍ଚଳ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରିବା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା।

୩୪.୮.୩. ଅନ୍ୟ ବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ :

ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦାୟିତ୍ୱ ହେଲା, ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗୀୟ ଦପ୍ତରମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିବା। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାରତବର୍ଷରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କୃଷି, ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଜଳସେଚନ, ସମବାୟ ତଥା ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣ ଇତ୍ୟାଦି ବୈଷୟିକ ବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି ଜିଲ୍ଲାପାଳ। ସେନାବାହିନୀର ସେନାଧକ୍ଷ ଯେପରି ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକରି ସେନାବାହିନୀକୁ ବିଜୟ ପଥରେ ଆଗେଇ ନିଅନ୍ତି, ସେହିପରି ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ଜିଲ୍ଲାକୁ ବିକାଶ ପଥରେ ଆଗେଇ ନିଅନ୍ତି।

୩୪.୮.୪ ସଂକଟ ପରିଚାଳନା (Crisis Management) ଦାୟିତ୍ୱ

ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି କାରଣରୁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଜରୁରୀ ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜିଲେ ବା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ବହିଃଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ଓ ଆତଙ୍କବାଦୀ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଘଟିଲେ, ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ। ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନକରିବା ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସ୍ଥା ଓ ଦପ୍ତର ଏବଂ ସ୍ଥାନକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ।

୩୪.୮.୫ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ

ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବିକାଶମୂଳକ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର। ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ, ସ୍ୱୟଂ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲାର ବିକାଶ ଅଧିକାରୀ। ସମାଜର ଅନୁନ୍ନତ ବର୍ଗ ତଥା ସାମାଜିକ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନଗ୍ରସର ବର୍ଗ, ଶିଶୁ, ମହିଳା ତଥା ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସାମୁହିକ ବିକାଶ ଜନିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାନ୍ତି। ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଗ୍ରାମାଂଚଳରେ ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଫଳତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ। ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲା ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା (DRDA) ର ପଦାଧିକାରୀ (Ex-Officio) ଅଧକ୍ଷ। ୭୩ ତମ ଓ ୭୪ ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ବଳରେ ସ୍ୱାୟତ୍ତଶାସନ ସଂସ୍ଥାର ଭୂମିକା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଅଛି। କହିବାକୁ ଗଲେ, ୧୯୯୩ –

୧୯୯୪ ମହିହାଠାରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

୩୪.୮.୬ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ବିବିଧ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

୧। ସଂସଦ ଓ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ । ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ରିଟର୍ଣ୍ଣି ଅଫିସର (Returning Officer) ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପାଦନ କରନ୍ତି ।

୨। ପ୍ରତି ଦଶବର୍ଷରେ ହେଉଥିବା ଜନଗଣନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

୩। ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା ମଂଜୁର କରିବା ଓ ଭତ୍ତା ବାଣ୍ଟିବା ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ।

୪। ଜିଲ୍ଲାର 'ଗେଜେଟିୟର' (Gazettier) ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତିରାଜୀର ସୁରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ।

୫। ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ବା ପୌରପାଳିକା ଏବଂ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ତଦାରଖ କରିଥାନ୍ତି ।

୬। ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ 'ପ୍ରୋଟୋକୋଲ' ଅଧିକାରୀ । ଜିଲ୍ଲାକୁ ପରିଦର୍ଶନ ଓ ଭ୍ରମଣରେ ଆସୁଥିବା ପଦସ୍ଥ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଧିକାରୀ, ଯଥା– ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରଧାନ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପ୍ରଥମେ ସ୍ୱାଗତ କରନ୍ତି ।

୭। 'ଜାତୀୟ ସଂଚୟ ଯୋଜନା' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ 'ଜାତୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଣ୍ଠି' (National Defence Fund)କୁ ଦାନ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିଥାନ୍ତି ।

୮। ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ନିଜେ ତଦାରଖ କରନ୍ତି ।

୯। ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ କମିଟି, ଯଥା ପରିବାର ନିୟୋଜନ କମିଟି, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣାଣି କମିଟି, ଯୋଜନା କମିଟି, ସୈନିକ ମଙ୍ଗଳ କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ଭାଳନ୍ତି ।

୧୦। ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର 'ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର' (Certificate) ଯଥା ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦା ପ୍ରମାଣପତ୍ର, ଜାତିଗତ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି ।

୧୧। ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଦିନେ (ଏବେ ସୋମବାର) ଜିଲ୍ଲାପାଳ ନିଜେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣନ୍ତି ଓ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥା'ନ୍ତି ।

ପାଠ ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଶ୍ନବାଳା : ୩୪.୮

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କର ।

ପ୍ର. ୧। ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପଦବୀ କେବେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ?

(କ) ୧୭୭୧ ମସିହାରେ (ଖ) ୧୭୭୨ ମସିହାରେ

(ଗ) ୧୭୭୪ ମସିହାରେ (ଘ) ୧୭୭୭ ମସିହାରେ

ପ୍ର. ୨। ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ବିଭାଗର ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ମୁଖ୍ୟ ?

(କ) ପୋଲିସ ବିଭାଗ (ଖ) ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ (ଗ) ବିଚାର ବିଭାଗ

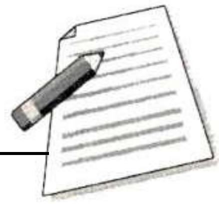

Notes

ପ୍ର. ୩। ନିମ୍ନୋକ୍ତ କିଏ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣିଂ ଅଫିସର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ?

(କ) ଆରକ୍ଷୀ ଅଧିକ୍ଷକ (ଖ) ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍ (ଗ) ଜିଲ୍ଲାପାଳ

ପ୍ର. ୪। ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ________ ଆଦାୟ କରିବା ଏବଂ ________ ରେକର୍ଡ଼ପତ୍ର ହେପାଜତ୍ କରିବା ।

୩୪.୯ ଜିଲ୍ଲାର ନିମ୍ନ ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ପ୍ରଶାସନିକ ସୁବିଧା ପାଇଁ ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଉପଖଣ୍ଡ, ତହସିଲ, ପ୍ରଗଣା ବା ସର୍କଲ ବା ଫେର୍କା (Ferka) ଓ ଗ୍ରାମରେ ଭାଗ କରାଯାଇଛି । କେତେକ ଗ୍ରାମକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ରାଜସ୍ୱ ସର୍କଲ, ଏକାଧିକ ରାଜସ୍ୱ ସର୍କଲକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ତହସିଲ୍, ଏକାଧିକ ତହସିଲକୁ ଏକାଠି କରି ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଉପଖଣ୍ଡ (Sub-division) ଗଠନ କରାଯାଇଅଛି । ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଉପଖଣ୍ଡ ରହିଛି । ଛୋଟ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ବା ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ତିନି ବା ତତୋଽଧିକ ଉପଖଣ୍ଡ ରହିଛି । ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ତହସିଲରେ ୧୦୦ରୁ ୧୫୦ ଗ୍ରାମ ଥିବାର ନଜିର ରହିଛି । ଉପଖଣ୍ଡର ପ୍ରାଶାସନିକ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ ଥାଆନ୍ତି ଉପଖଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀ ବା ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳ (Sub-Collector) । ଉପଖଣ୍ଡରେ ରାଜସ୍ୱ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ତଥା ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର । ପ୍ରତି ତହସିଲ୍ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି ଜଣେ ତହସିଲଦାର । ତହସିଲଦାର ଓ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷା କରିଥା'ନ୍ତି । ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ଦିଗରେ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀର ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତି ଉପଖଣ୍ଡ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀ (Sub-Divisional Police Officer) ।

ତହସିଲ୍ ହେଉଛି ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସନର ସର୍ବନିମ୍ନ ଏକକ (Unit) । ଗୋଟିଏ ତହସିଲ୍‌ରେ ଥାଏ ଏକାଧିକ ରାଜସ୍ୱ ସର୍କଲ । ପ୍ରତି ରାଜସ୍ୱ ସର୍କଲ ଏକାଧିକ ଗ୍ରାମକୁ ନେଇ ଗଠନ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତି ରାଜସ୍ୱ ସର୍କଲ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି ଜଣେ ଲେଖାଁଏ ରାଜସ୍ୱ ନିରୀକ୍ଷକ ଓ ରାଜସ୍ୱ ପରିଦର୍ଶକ (Revenue Supervisor and Revernue Inspector) ।

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସାରଣୀକୁ ଦେଖ ।

ଜିଲ୍ଲା ↔ ଜିଲ୍ଲାପାଳ

↓

ଉପଖଣ୍ଡ ↓ ↔ ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳ

↓

ତହସିଲ୍ ↔ ତହସିଲ୍‌ଦାର

↓

ସର୍କଲ ↔ ରାଜସ୍ୱ ନିରୀକ୍ଷକ ଓ ରାଜସ୍ୱ ପରିଦର୍ଶକ

↓

ଗ୍ରାମ ↔ ପଟ୍ଟଓ୍ୟାରୀ

Notes

୩୪.୯.୧ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (Block Development Officer)

୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଆମ ଦେଶରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପ୍ରଶାସନିକ ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୋଟିଏ ତହସିଲ୍‌କୁ ଏକାଧିକ ମଣ୍ଡଳରେ (Block) ରେ ଭାଗ କରାଗଲା । ଏହି ମଣ୍ଡଳ (ବ୍ଲକ୍) ଜରିଆରେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସହଯୋଗରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା । ସାମୁହିକ ଭାବରେ ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ଥିଲା ମଣ୍ଡଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା ବା ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ପ୍ରତି ମଣ୍ଡଳର ଉନ୍ନୟନ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲା **ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ** (ବି.ଡ଼ି.ଓ.)ଙ୍କ ହାତରେ । ବି.ଡ଼ି.ଓ. ହେଲେ ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ସେ ରାଜ୍ୟ ଲୋକସେବା ଆୟୋଗର ସୁପାରିଶ କ୍ରମେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (B.D.O) ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ପ*ାୟତିରାଜ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟକରନ୍ତି । ତ୍ରି-ସ୍ତରୀୟ ପ*ାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟମ ସ୍ତରରେ ଥିବା ପ*ାୟତ ସମିତିର ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସଦସ୍ୟ-ସଚିବ (Member-Secretary) ତଥା ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରୀୟ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ।

୩୪.୯.୨ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ

ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ନିମ୍ନରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି ।

(୧) ସେ ପ*ାୟତ ସମିତିର ବୈଠକ ଆହ୍ୱାନ କରନ୍ତି ଓ ବୈଠକର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ (Agenda) ସ୍ଥିର କରନ୍ତି । ଏଥି ସହିତ ପ*ାୟତ ସମିତିର ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ବୈଠକର ବିବରଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ କରନ୍ତି ।

(୨) ସେ ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ବାର୍ଷିକ ଆୟ ବ୍ୟୟର ଅଟକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ।

(୩) ସେ ବିଭିନ୍ନ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଆର୍ଥିକ, ପ୍ରଶାସନିକ ଓ ବୈଷୟିକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

(୪) ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗ, ଯଥା କୃଷି, ପଶୁ ସମ୍ପଦ, ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ ସମ୍ପର୍କିତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସେ ତଦାରଖ କରନ୍ତି ।

୩୪.୯.୩ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କର ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା –

(୧) ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପରିଚାଳନା

(୨) ପ*ାୟତ ସମିତିର ସୁରିଚାଳନା

ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରରେ ସମସ୍ତ ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳ ରୂପାୟନ ପଛରେ ଥାଆନ୍ତି ନିଜେ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସେ ନିଜେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତଦାରଖ କରନ୍ତି ଓ କୌଣସି ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ଥିଲେ, ତାହା ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ବିକାଶ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ପର୍କରେ ସେ ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ଓ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାନ୍ତି । ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଡ଼କ ନିର୍ମାଣ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ସଫଳତା ପାଇଁ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ ନିଜେ ଦାୟୀ ରହନ୍ତି । ଅନଗ୍ରସର ଜାତି ଓ ଜନଜାତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ସର୍ବଦା ସଚେତନ ।

ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ପଦାଧିକାରୀ । ସେ ସର୍ବଦା ରାଜନୈତିକ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ଚାପ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଗ୍ରାମା*ଳର ନେତା, ଗ୍ରାମବାସୀ, ଲୋକପ୍ରତିନିଧି, ସରପ*, ପ*ାୟତ ସମିତିର

ସଦସ୍ୟଙ୍କର ସମସ୍ତ ଅଭିଯୋଗ ସେ ଶୁଣନ୍ତି ଓ ତାହାର ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥା'ନ୍ତି । ବହୁ ସମୟରେ ସେ ଉପରିସ୍ଥ ହାକିମ ଓ ରାଜନେତାଙ୍କର ସମାଲୋଚନାର ଶରବ୍ୟ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ଜଣେ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କର ସଫଳତା ନିର୍ଭର କରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ଶାନ୍ତ ମନୋଭାବ, ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧତା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧତା, ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତିତା, ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତିତା ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ସଦ୍‌ଭାବ ରକ୍ଷା ଉପରେ ।

ପାଠ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀତ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ୩୪.୯

ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

୧। ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ________ ଓ ________ ।

୨। ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ ________ ର ବାର୍ଷିକ ଆୟବ୍ୟୟ ଅଟକଳ (ବଜେଟ୍) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ।

ତୁମେ କ'ଣ ଶିଖିଲ ?

୧। ଲୋକ ପ୍ରଶାସନ କହିଲେ ବୁଝାଏ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମୂହ ହିତ ସମ୍ପର୍କିତ ବିଷୟ (Public Affairs) ର ସୁପରିଚାଳନାକୁ ।

୨। ଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିସ୍ତରୀୟ — ଯଥା (କ) କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଶାସନ, (ଖ) ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ, (ଗ) ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ଓ (ଘ) ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

୩। ତୁମେ ଏହି ପାଠ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଜାଣିପାରିଲ – କେନ୍ଦ୍ର ସଚିବାଳୟ, କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସଚିବାଳୟ, କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସଚିବ ଓ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦପ୍ତରର ଗଠନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ।

୪। ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଲ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟର ଗଠନ ଓ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନସଚିବଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ।

୫। ସରକାରଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାରେ ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ, ସଚିବାଳୟର ଭୂମିକା ବେଶ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

୬। ଯେଣୁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟସରକାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସମସ୍ତ ନୀତି ଓ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିପାରିବା ଅସମ୍ଭବ, ତେଣୁ ପ୍ରଶାସନିକ ସୁବିଧା ପାଇଁ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟକୁ ଜିଲ୍ଲାରେ, ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଉପଖଣ୍ଡରେ ଓ ପ୍ରତି ଉପଖଣ୍ଡକୁ ତହସିଲ୍ ଓ ମଣ୍ଡଳ (ବ୍ଲକ୍)ରେ ଭାଗ କରାଯାଇଛି ।

୭। ବାସ୍ତବରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ବହୁ ଜନହିତକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଜନସେବା ମୂଳକ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ତଥା ସହାୟତାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି ।

୮। ଜିଲ୍ଲାପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନର ମୁଖ୍ୟ । ଦିନକୁ ଦିନ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର କ୍ଷମତା, କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଭୂମିକା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଅଛି । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା, ବିକାଶ ତଥା ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ଆନ୍ତରିକତାର ସହିତ ସାମିଲ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସଫଳକାମ କରିଛନ୍ତି ।

୯। ଶେଷରେ, ତୁମେମାନେ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛି । ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (ବି.ଡ଼ି.ଓ.)ଙ୍କର ଭୂମିକା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ପଂଚାୟତ ସମିତିର ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସଦସ୍ୟ-ସଚିବ ଓ ଏହି କ୍ରମରେ ତାଙ୍କର ବହୁବିଧ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନରେ ସେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସଫଳତାର ସହିତ ସମାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମଣ୍ଡଳସ୍ତରୀୟ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ।

ଗ୍ରନ୍ଥ ସୂଚୀ : (Sugested Reading)

୧। ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀରାମ ମାହେଶ୍ୱରୀ, — ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେସନ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (୨୦୦୩)
୨। ଡକ୍ଟର ରମେଶ କେ. ଆରୋରା ଏବଂ ରଜନୀ ଗୋୟଲ, "ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ପବ୍ଲିକ୍ ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ : ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁସନ ଆଣ୍ଡ ଇସ୍ୟୁଜ୍" (୨୦୦୧)

ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷରେ ଥିବା ଅନୁଶୀଳନୀ (Terminal Exercises)

୧। କେନ୍ଦ୍ର ସଚିବାଳୟର ଗଠନ ଆଲୋଚନା କର ।

୨। କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସଚିବାଳୟ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

୩। ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦପ୍ତର ବା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକାଟି କ'ଣ ?

୪। 'ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟ' କହିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହାର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝାଇ ଲେଖ ।

୫। 'ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ'ର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଟି କ'ଣ ?

୬। ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କର କ୍ଷମତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ଆଲୋଚନା କର ।

୭। ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (ବି.ଡ଼ି.ଓ.)ଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ପାଠ ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର

୩୪.୧

ପ୍ର. ୧। (i) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର;
(ii) ରାଜ୍ୟ ସରକାର

ପ୍ର. ୨। (i) ୨୮
(ii) ୭

ପ୍ର. ୩। (i) କେନ୍ଦ୍ର
(ii) ରାଜ୍ୟ
(iii) ଜିଲ୍ଲା
(iv) ସ୍ଥାନୀୟ (Local)

ପ୍ର. ୪। (i) ୭୩ ତମ
(ii) ୭୪ ତମ

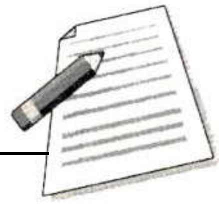

Notes

୩୪.୨

(କ) (i) ମନ୍ତ୍ରାଳୟ

(ii) ବିଭାଗ

(ଖ) (i) ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା

(ଗ) ଶାସନ ସଚିବ

(ଘ) (i) ଏକକ

(ii) ସାମଗ୍ରିକ / ସାମୁହିକ

୩୪.୩

ପ୍ର. ୧। (ଗ)

ପ୍ର. ୨। ଏହାର ତିନୋଗୋଟି ଅଙ୍ଗ ହେଲା — ବେସାମରିକ, ସାମରିକ, ଗୋଇନ୍ଦା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ।

ପ୍ର. ୩। ୩୪.୧.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୪। କ (A)

୩୪.୪

ପ୍ର. ୧। ମନ୍ତ୍ରିପରିଷଦ

ପ୍ର. ୨। କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସଚିବ

ପ୍ର. ୩। ଗୋପନୀୟତା (Secrecy)

ପ୍ର. ୪। ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ

୩୪.୫

ପ୍ର. ୧। (i) ସଚିବାଳୟ ସହାୟତା

(ii) ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ପ୍ର. ୨। ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦପ୍ତର

ପ୍ର. ୩। ପ୍ରମୁଖ ଶାସନ ସଚିବ

ପ୍ର. ୪। ୩୫୦

୩୪.୬

ପ୍ର. ୧। (ଚ) (ଙ) (ଖ) (କ) (ଗ) (ଘ)

ପ୍ର. ୨। ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ

ପ୍ର. ୩। (i) ରାଜ୍ୟର ଆୟବ୍ୟୟର ଅଟକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତି

(ii) ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ (Think Tank) ହିସାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ।

ପ୍ର. ୪। ଶୀର୍ଷ (apex)

୩୪.୭

ପ୍ର. ୧। (ଖ)

ପ୍ର. ୨। (ଖ)

ପ୍ର. ୩। ସରକାର

୩୪.୮

ପ୍ର. ୧। (ଖ)

ପ୍ର. ୨। (ଖ)

ପ୍ର. ୩। (ଗ)

ପ୍ର. ୪। (i) ଭୂରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ (ii) ଜମିଜମା କାଗଜପତ୍ର (Records) ର ସୁରକ୍ଷା

୩୪.୯

ପ୍ର. ୧। (i) ବିକାଶମୂଳକ ପରିଚାଳନା

(ii) ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ପରିଚାଳନା

ପ୍ର. ୨। ମଣ୍ଡଳ ସ୍ତରୀୟ

ଅନୁଶୀଳନ (Terminal Excercise) ର ଉତ୍ତର ସଂପର୍କିତ ସୂଚନା :

ପ୍ର. ୧। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୨। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୨.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୩। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୬. ଓ ୩୪.୬.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୪। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୫ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୫। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୬ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୬। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୮.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ପ୍ର. ୭। ଅନୁଚ୍ଛେଦ ୩୪.୯.୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।